

Létminimum, 2011

Tartalom

Létminimum, 2011	2
A létminimumértékek meghatározása	3
Létminimumértékek a különböző háztartástípusokban	4
Jelmagyarázat	
Táblák (stadat)	
Elérhetőségek	

Létminimum, 2011

A KSH 1991 óta évente közli a számított létminimum értékét. E küszöbérték olyan értékösszeg, amely biztosítja a magánháztartásokban élők számára a folyamatos életvitellel kapcsolatos szerezény – a társadalom adott fejlettségi szintjén konvencionálisan alapvetőnek minősülő – szükségletek kielégítését.

A létminimum-számítás nemzetközileg elfogadott két alaptípusa közül a hazai gyakorlat az ún. normatív számítást alkalmazza, amely az élelmiszer-fogyasztás értékének meghatározására épül. Az élelmiszer-normatíva alapja az Országos Élelmiszer- és Táplálkozástudományi Intézet (OÉTI) által összeállított élelmiszerkosár, mely az egészséges táplálkozás jellemzői mellett figyelembe veszi az életkori sajátosságokat is. Az élelmiszerkosár értéke az abban szereplő tételeknek az adott időszakra jellemző árakon számba vett forintösszege, a létminimum pedig az élelmiszer-normatíva körüli értékben élelmiszert fogyasztó háztartások összes személyes kiadásának havi átlagos értéke.

Mind az élelmiszerkosár táplálkozás-élettanilag teljes tartalmára, mind a létminimumérték élelmiszer-normatívához viszonyított arányaira, mind a létminimumérték mögötti fogyasztás összetevőire a társadalmilag még elfogadható szükséglet-kielégítési szint a jellemző, nem pedig az alultápláltság, vagy az egészségtelen, túlzásúfolt lakásviszonyok, illetve a társadalmi elvárástól teljesen elmaradó ruházkodási, kulturális körülmények.

Az élelmiszereket a normatívához hasonló értékben fogyasztó háztartások fogyasztási adataiból kiinduló létminimum egy fogyasztási egységre számított átlagos értéke **2011-ben havonta 83 941 Ft volt, az egy évvel korábbi érték 106,6%-a.**

A létminimumértékeket aktív és nyugdíjas háztartásokra, azon belül háztartástípusokra is meghatározzuk. 2011-ben a tipikusnak tekinthető, **két aktív korú személyből és két gyermekből álló háztartás létminimumértéke $2,90 \times 83\,941 \text{ Ft} = 243\,429 \text{ Ft}$ volt havonta**, míg az egytagú nyugdíjas háztartásoké 75 547 Ft.

Az így kimutatott létminimum, amely a fogyasztáson alapul és abszolút küszöbnek felel meg, nem az egyetlen – és a gyakorlatban nem is a leginkább használt – küszöbérték, tekintettel arra, hogy ez nem jelent feltétlenül szegénységet, hanem egy olyan jövedelmet, amely lehetővé teszi az alapvető szükségleteken túli igények kielégítését is.

Az Európai Unió összehasonlításaiban a jövedelmi alapú, relatív megközelítés az elfogadott. Ennek során a tagországok az ún. OECD¹ ekvivalenciaskálát alkalmazva a mediánjövedelem 60%-ában határozták meg a jövedelmi szegénység küszöbértékét. Ennek értéke 2010-ben Magyarországon egy fogyasztási egységre számítva 59 441 Ft/hó volt, ennél alacsonyabb jövedelemből a népesség 12,3%-a élt.

¹⁾ OECD2 fogyasztásiegység-kulcs: az első felnőtt 1, minden további felnőtt 0,5, a 14 év alatti gyermekek pedig 0,3 egységet képviselnek.

A létminimumértékek meghatározása

Az átlagos létminimumértékek

A létminimumérték számítása a Központi Statisztikai Hivatalban az **élelmiszer-fogyasztás normatív értékéből kiindulva, az élelmiszereket a normatívához hasonló értékben fogyasztó háztartások** fogyasztási adatainak felhasználásával történik.

Az **élelmiszer-fogyasztás normatív értékének számításakor** azokat az élelmiszer-mennyiségeket vesszük figyelembe, amelyeket az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet dolgozott ki. Ezeket az élelmiszer-mennyiségeket tartalmazza a létminimum-számítás élelmiszerkosára, mintegy 100 konkrét termékre részletezve. A teljes fogyasztói kosár helyett az élelmiszerkosár alkalmazásának gyakorlatát a tapasztalatok is megerősítették. A szükségletek széles körű kiterjedtsége miatt a teljes kosár konszenzuson alapuló meghatározása gyakorlatilag megoldhatatlan, míg az élelmiszer-fogyasztás az élettanilag szükséges mértékig mással nem helyettesíthető és táplálkozás-élettani ismeretek alapján elfogadható pontossággal normázható.

A létminimum élelmiszerkosarának tartalma közepes fizikai igénybevétel esetén fedezi a vonatkozó egészségügyi és táplálkozástudományi követelményeknek megfelelő teljes tápanyag-, vitamin- és ásványianyag-szükségletet. Aktív korú személynél a normatív élelmiszer-mennyiség többek között napi 81 g fehérjét (ezen belül 32 g állati fehérjét), 83 g zsírt, 356 g szénhidrátot, 800 mg kalciumot, 3500 mg káliumot, 13 mg vasat, 60 mg C-vitamint tartalmaz.

Az élelmiszer-fogyasztás normatív értékét az élelmiszerkosárban foglalt mennyiségeknek a konkrét időszakra jellemző árakon összegezett értéke adja. A kosár mennyiségeit a 2011. év átlagáraival szorozva, a kosár pénzben kifejezett értéke **havi 23 050 Ft, ennyi volt 2011-ben egy aktív korú felnőtt élelmiszer-normatívája.**

A különböző korú személyek tápanyagszükséglete eltérő. Az OÉTI számításai szerint a 0–14 évesek élelmiszer-normatívája a felnőttekéhez képest 77,8%, a 60 éves és idősebbeké pedig 88,2%. Ily módon az aktív korú felnőttek 2011-re vonatkozó 23 050 Ft-os havi élelmiszer-normatívája mellett a 0–14 éves korúaké 17 933 Ft, az időskorúaké 20 330 Ft. Ezen értékek alapján határozhatók meg – a háztartásban élő személyek normatíváit összegezve – a különböző létszám- és korösszetételű háztartások élelmiszer-normatívájának értékei. Így például a két aktív korú felnőttből és két (0–14 éves) gyermekből álló háztartás élelmiszer-normatívája: $2 \times 23\,050 + 2 \times 17\,933 = 81\,966$ Ft/hó.

1. tábla

A létminimum-számítás aktív korú felnőttre vonatkozó normatív élelmiszerkosara, 2011

Az élelmiszerek főbb csoportjai	Mennyiség/hó, kg	Érték, Ft/hó ^{a)}
Hús, hal és készítményeik	3,4	4 178
Tojás (161 db/év)	0,5	416
Tej (2,8 és 1,5%-os)	7,7	1 784
Sajt, egyéb tejtermékek	2,4	2 104
Zsiradékok	1,4	1 082
Cereáliák	9,0	3 415
Cukor, kakaó, méz	1,2	557
Burgonya	4,0	643
Friss és tartósított zöldség	11,6	4 712
Friss és tartósított gyümölcs	6,5	2 181
Szárzhüvelyes	0,4	195
Fűszerek stb.	–	1 063
Kávé, tea, üdítők	–	720
Mindösszesen	–	23 050

^{a)} 2011. évi átlagos fogyasztói áron számolva.

Azon háztartásokat tekintjük a normatívának megfelelő étel- és ital-fogyasztóknak, amelyek étel- és ital-fogyasztásának globális forintösszege az adott háztartásra jellemző normatíva körüli $\pm 20\%$ -os sávba esik. Feltétel továbbá az is, hogy a háztartás jövedelme ne legyen a létminimum-számítás szempontjából irreálisan nagy vagy kicsi, és ne legyenek beruházási jellegű kiadásai. Ezért figyelmen kívül hagytuk a népesség legalacsonyabb jövedelmű 5%-ának és legmagasabb jövedelmű harmadának háztartásait, továbbá jövedelmüktől függetlenül azokat a háztartásokat, amelyek a felmérés tárgyidőszakában gépkocsit vettek, vagy lakásberuházást végeztek. A kritériumoknak e kizárások után 2011-ben a háztartási költségvetési és életkörülmény felvételben részt vevők közül 1720 háztartás felelt meg. Ők képezték a létminimum meghatározásának háztartásállományát.

A létminimumértéknek az étel- és ital-normatíván túl tartalmaznia kell az étel- és italszükségletekre fordítandó forintösszegeket is. E kiadások tételes számbavételének konszenzuson alapuló kivitelezése napjainkban – a szükségletek széles köre miatt – gyakorlatilag megoldhatatlan. A létminimum értékét számszerűen ezért úgy definiáljuk, hogy az a normatívához hasonló forintértékben étel- és italszükségleteket fogyasztó háztartások **összes személyes fogyasztási kiadásainak havi átlagos értéke**. Ez a definíció az ún. Engel-törvényre épít, amely szerint az étel- és ital-fogyasztás és az egyéb kiadások között meghatározott összefüggés áll fenn.

A létminimumértékek meghatározásának 2011. évi, 1720 háztartást felölelő állománya 501 ezer háztartást, ezekben 1 millió 140 ezer személyt, havi átlagban 77 milliárd 329 millió Ft fogyasztási kiadást reprezentál. Mindezek alapján az egy hónapra vonatkozó átlagos létminimumérték 154 ezer Ft/háztartás volt. A háztartások közül 913 aktív, 738 nyugdíjas és 69 egyéb inaktív háztartás, más metszetben tekintve 570 egyedülálló személy, 714 több személyből álló, gyermek nélküli háztartás, 247 egy-, 159 két- és 30 három- vagy annál többgyermekes háztartás. Közös bennük az étel- és ital-fogyasztási kiadásuknak a normatíva értékösszegéhez hasonló nagysága.

E háztartások személyes kiadásai 31,4%-át költik étel- és italszükségletre, s csaknem ugyanennyit fordítanak lakásfenntartási kiadásokra, mely utóbbinak közel 60%-át háztartási energia vásárlására. Egyéb fogyasztásokról elmondható, hogy kiadásai 8%-át közlekedésre, 7,1%-ot egészségügyre, testápolásra, 5,9%-ot telefonálásra, 2,6%-ot ruházkodásra, oktatásra, 3,6%-ot művelődésre költenek. Ezek az alacsony arányok észrevehetően csökkentek az egy évvel korábbi – szintén igen szerény – részesedéshez képest.

Létminimumértékek a különböző háztartástípusokban

A létminimumértékek gyakorlati felhasználásának előfeltétele, hogy különböző nagyságú, típusú háztartásokra differenciáltak legyenek. A háztartásonként átlagosan 154 ezer Ft nem lehet egyaránt érvényes egy kis és egy nagy létszámú háztartásra, de ugyanúgy a fejenkénti 67,9 ezer Ft-os átlagérték sem. A differenciáláshoz a nemzetközi statisztikai gyakorlatot szem előtt tartva fogyasztási egység-kulcsokon (ún. ekvivalenciaskálán) alapuló számítást használunk.

A számítás lényege, hogy a háztartás első felnőtt személyét egy fogyasztási egységnek tekintve a háztartás többi személye egynél kisebb egységet képvisel, hiszen a háztartásnak számos olyan kiadása van, ami nem függ a háztartástagok számától, vagy ha van is összefüggés, az nem lineáris. Fogyasztási szükségletének megfelelően az aktív korúnál valamivel kisebb egységet képvisel a kisgyermek és az idős személy. Mindezek alapján a háztartás nagysága – a fogyasztás szemszögéből – jellemezhető a fogyasztási egységek számával.

2. tábla

A KSH létminimum-számításának fogyasztásiegység-kulcsszámai
(ekvivalenciaskála)

Aktív korúak háztartásai esetében		Nyugdíjas korúak háztartásai esetében	
Első felnőtt családtag	1,00	Első felnőtt családtag	0,90
Többi felnőtt családtag	0,75	További személy	0,65
Első (0–14 éves) gyermek	0,65		
Második (0–14 éves) gyermek	0,50		
Harmadik és minden további (0–14 éves) gyermek	0,40		

E kulcsszámokat alkalmazva az egy aktív korú személyből álló háztartás 1,00, az egy aktív korú személyből és egy gyermektől álló 1,65, a két aktív korú személyből és két gyermektől álló négy-személyes háztartás 2,90 fogyasztási egységnek felel meg ($1,00 + 0,65 = 1,65$; illetve $1,00 + 0,75 + 0,65 + 0,50 = 2,90$).

Az 1720 háztartásból álló sokaság – a létminimum-számítás háztartásállománya – 921 ezer fogyasztási egységet képviselt, ennek az adatnak és a háztartások előbb idézett havi 77 milliárd 329 millió Ft-os kiadási összegének egybevetéséből következően hányadosként adódott az átlagos érték, **2011-ben a létminimum egy fogyasztási egységre számított átlagos értéke havonta 83 941 Ft volt.**

A háztartástípusonkénti létminimumértékeket a fogyasztási egységek háztartástípusonkénti száma és az egy fogyasztási egységre számított átlagos érték szorzata adja. A tipikusnak tekinthető, két aktív korú személyből és két gyermektől álló háztartás létminimumértéke $2,90 \times 83\,941 \text{ Ft} = 243\,429 \text{ Ft}$ -nak felelt meg. E háztartásban az egy főre jutó átlagos létminimumérték 60 857 Ft volt. A különböző háztartástípusokra érvényes egy főre számított értékek 2011-ben a 68 ezer Ft-os átlag körül, az 51 ezer és 84 ezer Ft közötti sávban szóródtak.

3. tábla

Létminimumértékek a különböző háztartástípusokban, 2011

Háztartástípus	Egy háztartásra		Egy főre		Létmini- mum/ élelmiszer- arány	Fogyasztási egységek száma
	számított havi érték, Ft					
	összesen	ebből: élelmiszer	összesen	ebből: élelmiszer		
Aktív korúak háztartásai						
1 felnőtt	83 941	23 050	83 941	23 050	3,64	1,00
1 felnőtt 1 gyermekkel	138 503	40 983	69 251	20 491	3,38	1,65
1 felnőtt 2 gyermekkel	180 473	58 916	60 158	19 639	3,06	2,15
2 felnőtt	146 897	46 100	73 448	23 050	3,19	1,75
2 felnőtt 1 gyermekkel	201 458	64 033	67 153	21 344	3,15	2,40
2 felnőtt 2 gyermekkel	243 429	81 966	60 857	20 492	2,97	2,90
2 felnőtt 3 gyermekkel	277 005	99 899	55 401	19 980	2,77	3,30
2 felnőtt 4 gyermekkel	310 582	117 832	51 764	19 639	2,64	3,70
3 felnőtt	209 853	69 150	69 951	23 050	3,03	2,50
3 felnőtt 1 gyermekkel	264 414	87 083	66 103	21 771	3,04	3,15
3 felnőtt 2 gyermekkel	306 385	105 016	61 277	21 003	2,92	3,65
3 felnőtt 3 gyermekkel	339 961	122 949	56 660	20 491	2,76	4,05
3 felnőtt 4 gyermekkel	373 537	140 882	53 362	20 126	2,65	4,45
Nyugdíjas korúak háztartásai						
1 személy	75 547	20 330	75 547	20 330	3,72	0,90
2 személy	130 109	40 660	65 054	20 330	3,20	1,55
3 személy	184 670	60 990	61 557	20 330	3,03	2,20

Az 1–2 személyes háztartások egy főre jutó értékei az átlagosnál nagyobbak, míg a többszemélyesekre kisebb értékek jellemzőek. Ez abból következik, hogy az utóbbiak esetében a rugalmatlan kiadások több személyre oszlanak meg, továbbá, hogy a kisgyermekesek fogyasztása – globális összegét tekintve – a felnőttekéénél kevesebb. Az egyes háztartásokban a létminimumérték és élelmiszer-normatíva hányados 2,64–3,72 között mozog. A legmagasabb értékek az egyszemélyes háztartásokra, a legalacsonyabbak az 5 fő felettiekre jellemzőek.

A jelenlegi számítási módszer egyik sajátossága, hogy az eredményekben – bizonyos tompítotttsággal – megjelenik az életszínvonal változásának hatása is. Miközben az élelmiszer-normatíva fix, az élelmiszeren kívüli értékösszeg hatással van az életszínvonal alakulására. Csökkenő életszínvonal mellett a létminimumérték/élelmiszer-normatíva hányados csökken, az életszínvonal javulása mellett pedig növekszik, hiszen a változatlan normatíva szerinti élelmiszer-fogyasztók többet tudnak költeni egyéb szükségleteikre. 2010 és 2011 között valamennyi háztartástípusban csökkent ez az arány.

4. tábla

A létminimumértékek időszora

(Ft/hó)

Háztartástípusok	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Egy háztartásra számítva								
Aktív korúak háztartásai								
1 felnőtt	34 475	56 408	60 128	66 271	71 736	75 024	78 736	83 941
1 felnőtt 1 gyermekkel	56 884	93 073	99 211	109 347	118 364	123 790	129 914	138 503
1 felnőtt 2 gyermekkel	74 121	121 277	129 275	142 483	154 232	161 302	169 282	180 473
2 aktív korú felnőtt	60 331	98 714	105 224	115 974	125 538	131 292	137 788	146 897
2 felnőtt 1 gyermekkel	82 740	135 379	144 307	159 050	172 166	180 058	188 966	201 458
2 felnőtt 2 gyermekkel	99 978	163 583	174 371	192 186	208 034	217 570	228 334	243 429
2 felnőtt 3 gyermekkel	113 768	186 146	198 422	218 694	236 729	247 579	259 829	277 005
2 felnőtt 4 gyermekkel	127 558	208 710	222 474	245 203	265 423	277 589	291 323	310 582
3 aktív korú felnőtt	86 188	141 020	150 320	165 678	179 340	187 560	196 840	209 853
3 felnőtt 1 gyermekkel	108 596	177 685	189 403	208 754	225 968	236 326	248 018	264 414
3 felnőtt 2 gyermekkel	125 834	205 889	219 467	241 889	261 836	273 838	287 386	306 385
3 felnőtt 3 gyermekkel	139 624	228 452	243 518	268 398	290 531	303 847	318 881	339 961
3 felnőtt 4 gyermekkel	153 414	251 016	267 570	294 906	319 225	333 857	350 375	373 537
Nyugdíjas korúak háztartásai								
Egytagú	31 028	50 767	54 115	59 644	64 562	67 522	70 862	75 547
Kéttagú	53 436	87 432	93 198	102 720	111 191	116 287	122 041	130 109
Háromtagú	75 845	124 098	132 282	145 796	157 819	165 053	173 219	184 670
Egy főre számítva								
Aktív korúak háztartásai								
1 felnőtt	34 475	56 408	60 128	66 271	71 736	75 024	78 736	83 941
1 felnőtt 1 gyermekkel	28 442	46 537	49 605	54 674	59 182	61 895	64 957	69 252
1 felnőtt 2 gyermekkel	24 707	40 426	43 092	47 494	51 411	53 767	56 427	60 158
2 aktív korú felnőtt	30 166	49 357	52 612	57 987	62 769	65 646	68 894	73 449
2 felnőtt 1 gyermekkel	27 580	45 126	48 102	53 017	57 389	60 019	62 989	67 153
2 felnőtt 2 gyermekkel	24 994	40 896	43 593	48 047	52 008	54 392	57 084	60 857
2 felnőtt 3 gyermekkel	22 754	37 229	39 684	43 739	47 346	49 516	51 966	55 401
2 felnőtt 4 gyermekkel	21 260	34 785	37 079	40 867	44 237	46 265	48 554	51 764
3 aktív korú felnőtt	28 729	47 007	50 107	55 226	59 780	62 520	65 613	69 951
3 felnőtt 1 gyermekkel	27 149	44 421	47 351	52 189	56 492	59 081	62 005	66 104
3 felnőtt 2 gyermekkel	25 167	41 178	43 893	48 378	52 367	54 768	57 477	61 277
3 felnőtt 3 gyermekkel	23 271	38 075	40 586	44 733	48 422	50 641	53 147	56 660
3 felnőtt 4 gyermekkel	21 916	35 859	38 224	42 129	45 604	47 694	50 054	53 362
Nyugdíjas korúak háztartásai								
Egytagú	31 028	50 767	54 115	59 644	64 562	67 522	70 862	75 547
Kéttagú	26 718	43 716	46 599	51 360	55 595	58 143	61 021	65 055
Háromtagú	25 282	41 366	44 094	48 599	52 606	55 018	57 740	61 557

A szegénységi küszöbértékek idősora

(Ft/hó)

Háztartástípusok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Egy háztartásra jutó érték						
1 felnőtt	43 377	47 743	52 000	55 296	59 599	59 441
1 felnőtt 1 gyermekkel	56 390	62 066	67 600	71 885	77 479	77 273
1 felnőtt 2 gyermekkel	69 403	76 389	83 200	88 474	95 358	95 106
2 felnőtt	65 066	71 615	78 000	82 944	89 399	89 162
2 felnőtt 1 gyermekkel	78 079	85 937	93 600	99 533	107 278	106 994
2 felnőtt 2 gyermekkel	91 092	100 260	109 200	116 122	125 158	124 826
2 felnőtt 3 gyermekkel	104 105	114 583	124 800	132 710	143 038	142 658
2 felnőtt 4 gyermekkel	117 118	128 906	140 400	149 299	160 917	160 491
3 felnőtt	86 754	95 486	104 000	110 592	119 198	118 882
3 felnőtt 1 gyermekkel	99 767	109 809	119 600	127 181	137 078	136 714
3 felnőtt 2 gyermekkel	112 780	124 132	135 200	143 770	154 957	154 547
3 felnőtt 3 gyermekkel	125 793	138 455	150 800	160 358	172 837	172 379
3 felnőtt 4 gyermekkel	138 806	152 778	166 400	176 947	190 717	190 211
Egy főre jutó érték						
1 felnőtt	43 377	47 743	52 000	55 296	59 599	59 441
1 felnőtt 1 gyermekkel	28 195	31 033	33 800	35 942	38 739	38 637
1 felnőtt 2 gyermekkel	23 134	25 463	27 733	29 491	31 786	31 702
2 felnőtt	32 533	35 807	39 000	41 472	44 699	44 581
2 felnőtt 1 gyermekkel	26 026	28 646	31 200	33 178	35 759	35 665
2 felnőtt 2 gyermekkel	22 773	25 065	27 300	29 030	31 289	31 207
2 felnőtt 3 gyermekkel	20 821	22 917	24 960	26 542	28 608	28 532
2 felnőtt 4 gyermekkel	19 520	21 484	23 400	24 883	26 820	26 748
3 felnőtt	28 918	31 829	34 667	36 864	39 733	39 627
3 felnőtt 1 gyermekkel	24 942	27 452	29 900	31 795	34 269	34 179
3 felnőtt 2 gyermekkel	22 556	24 826	27 040	28 754	30 991	30 909
3 felnőtt 3 gyermekkel	20 966	23 076	25 133	26 726	28 806	28 730
3 felnőtt 4 gyermekkel	19 829	21 825	23 771	25 278	27 245	27 173

Jelmagyarázat

– = A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.

Elérhetőségek:

További információ: Grábics Ágnes
Telefon: (+36-1) 345-6427, e-mail: agnes.grabics@ksh.hu

[Információs szolgálat](#), telefon: (+36-1) 345-6789, fax: (+36-1) 345-6788